

Af PETER JOHANNES ERICHSEN

Surrealisten Salvador Dalis yndlingshistorie: »En ung englænder, tjenstgørende i Indien, hørte en dag et dyr klage sig inde i junglen. Det var en elefantunge, der havde fået sin snabel i klemme i et kløftet træ. Englænderen løftede forsigtigt den lille snabel fri. Et rødt, men ikke ulægeligt sår blottedes. Elefanten havde kræfter nok til at lægge sin læderede snabel kærtegnende om skuldrene på sin redningsmand. Så forsvandt den glad trompeterende ind i junglen. Næsten en menneskealder efter så englænderen, der nu nød sit otium i hjembyen Birmingham, en plakat: *Cirkus med indiske elefanter*. Han sikrede sig billet lige ved manegekanten. Ind kom en række udklædte elefanter. Forrest en meget gammel han. På dens snabel lyste et hvidt ar op. Ved synet af englænderen styrede den store elefant lige løs på den gamle mand, greb ham om skuldrene med snabelen og knuste englænderens hoved mod manegekanten. Det var ikke den samme elefant.«

Manegekanten har vi ellers opfattet som det rette skel mellem de nydende og de ydende. Det er der i indercirklen, at alt står på spil. Det er hos de perifere, at alt bare er tidsfordriv. Lad os lige dvæle ved elefantens rolle. Nu har lovgivningen forbudt cirkuselefanter, efter at decideret vilde dyr som tigre og løver for længst har måttet fortrække. Men De bevarer måske erindringen om en sindig elefant, der passerer Dem i et cirkus og sender Dem et svimlende afgrundsdybt blik, som synes at rumme klogskab, vemod og uerstattelig erindring. Det har ingen godt af at opleve.

MANEGEN er ophævet på Gl. Holtegaards udstilling *Cirkus*. Vi er med det samme inde under teltdugen, med alle rum malet sribede i røde og hvide farver, og malerierne og installationerne er uden filter, gnistrende, geniale og generende glimt af en verden, der på sine felter vel ikke er livsduelig, men bestemt vital, så det klodser. De dyr, der stadig er på tålt ophold i cirkus, er de prægtigt dresserede heste. Man kan opleve, at et barn efter forestillingen glemmer både klovne og akrobater, men ikke holder op med at tale om hestene. Et pragtbillede er Ernst Ludwig Kirchners *Schimmeldressurakt* fra 1908, hvor fire hvide skimler nærmest skumfødes i deres frembrusen, mens deres næsten svævende domprince kæler for dem med en lille pisk.

En litografi af Henri de Toulouse-Lautrec viser en stilig kunstberider fra fin de siècle-epoken. Her er manegekanten klart markeret, og den ridende synes dybt absorberet i sin egen verden, med en uudgrundelig skygge dansende i manegens sand.

Udstillingen rummer i alt otte ridemotiver, spændende fra Isaac Grünewalds *Den røde og den hvide hest* fra 1918 til Michael Kvium's *Illusion* fra 2017. Et fuldblods kønsmøde mellem berider og beriderske, over for en mandsling med ble på en stendød karruselhest. Livet og det vovelige vender tilbage i Toulouse-Lautrecs litografi med en bævende linedanserinde i et svimmelsekund, hvor alt varsler styrt. Motivet fanget dirrende fotografisk af Viggo Rivad med *Linedans* fra 1952.

Den fulde kontrol hersker i Franciska Clausens kærtegnende *Artister i sribet tøj* fra 1927. Her er alle urørlige guder, men vi må se i øjnene, at skaren, der samles i Vilhelm Bjerke-Petersens *Cirkusfolk uden for et telt* fra 1928, er den skånselsløst ægte vare, med den lille forbitrede sprechstallmeister i front, mens den halvnøgne, afrakkede danserinde balancerer

Michelle Bourret danser Harlekin, (1934) af J.F. Willumsen/Willumsens Museum. FOTO: ANDERS SUNE BERG

Cirkus. Ind under teltdugen på Gl. Holtegaard. De vil kunne nyde alt.

I manegens malstrøm

Grøn klovn, (1940) af Robert Storm Petersen. FOTO: STORM P. MUSEET

Artister i sribet tøj, (1927) af Franciska Clausen.

FOTO: JAKOB SKOU-HANSEN/SMK

Spotlight, (2009) af Tal R. ©TAL R/COURTESY GALLERI BO BJERGGAARD, FOTO: JOCHEN LITTKEMANN

på en kugle. Det er før forestillingen, og ingen glæder sig.

Robert Storm Petersen lader i *Grøn klovn* fra 1940 en helgarderet majestætisk tosse vente på sit stikord, mens en lavstammet dumpepeter i store sko ser mere nervøs ud. Knejsende i svirpende androgyn triumf paraderer *Michelle Bourret danser Harlekin* af J.F. Willumsen fra 1934. Den franske danserinde og maler var kunstnerens livsledsagerske frem til hans død i 1958. En ganske anden kvinde end Willumsens berømte bjergbestigerske fra 1912. Der valgte han vist rigtigt.

Mens denne Harlekin er i sin egen stråleglans, sørger Tal R for med *Spotlight* fra 2009 ganske at opløse den benovede Pjerrot med tophat i et orgie af lys, mens publikumspladserne står farvestærkt og udeltagende i kred. I *Bubble* fra 2012 har en skrammereret kvinde lidt medynk med den bedrøvede klovn, der prøver at få en boble til at springe. Men den velafstemte melankoli hersker tyst i Preben Hornungs *Pjerrot* fra 1943. Den onde klovn slår ikke sine folder her på udstillingen, sådan

som vi kender ham fra film. I David Bowie-filmen *The man who fell to Earth* af Nicolas Roeg fra 1976 går to lejemorere med klovne-masker løs på en mand i et højhus og smider ham mod en panoramarude, indtil han ryger ud. Møder man klovne på den måde, kan man godt opgive med det samme.

ET andet stykke *americana* er, som installation, med på Gl. Holtegaard, herligt velgørende, når kunstnergruppen Superflex i 2009 med *Flooded McDonald's* lader en ulækker burgerrestaurant med alskens levninger oversvømme i løbet af 21 minutter. Kun den elendige klovnefigur af plastic klarer skærene og svømmer ovenpå i al sin kulørte livløshed. En mindelse om, hvad cirkus i svundne tider tillod sig af *freak-show*, maser sig nådesløst på med Daria Martins *A Hunger Artist* fra 2017, hvor det tager 15 minutter at fortælle en sultekunstners lidelseshistorie, som ellers først kulminerer, når staklen har klaret 40 dage uden mad og drikke. Jo længere han sidder der, jo mere går folk forbi, så

cirkusdirektøren må flytte hans bur til et mere kedeligt hjørne. Vi tvivler ikke.

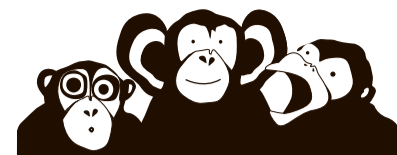
Uden for teltene i et cirkus lader Pauline Curnier Jardin med *Teetotum* fra 2017 afslappede artistkvinder begå selvmord med svirpende hulahop-ringe, der kan skære halse over. Så nær det absorberende savsmuld tager man det ganske roligt. Selvfølgelig må det lange ekko gennem tiderne af gøglernes brud på alle normer kræve blod. Vil man godte og ømme sig i 50 minutter, er Paul McCarthys *Painter* fra 1995 den rette oase. Der vanker virkelig nogen over nallerne. Bedst som De tror, ingen arena er beredt netop til Dem, møder De ved udgangen fra Gl. Holtegaard ude på forpladsen Henrik Plenge Jakobsens *Ye are many – they are few* fra 2019. 450x200x159 cm. En varslende oprørsk dødbringende landstryger med høtyv og skulderravn. De gik uden om ham, da De kom. Nu føler De, at han vil slå følge.

Circus. Gl. Holtegaard. Attemosevej 170 Holte. Til 05/01/20

Cirkusfolk uden for et telt, (1928) af Vilhelm Bjørke-Petersen. FOTO: BRANDTS MUSEUM FOR KUNST & VISUEL KULTUR

PSST..!

AF STEPHANIE CARUANA

Foyeren vibrerer af folk og forventning denne tirsdag aften. Jeg er til lancering af *The Testaments*, der foregår efter *Tjenerindens fortælling*, som canadiske **Margaret Atwood** fik udgivet i 1985. Vi venter på at blive lukket ind i biografsalen på **Spejln** på **Stortorget i Malmø**.

Jeg føler mig lidt nervøs, da jeg køber mit engelsksprogede eksemplar af bogen, som er shortlistet til **Bookerprisen**. *Gileads datter* kommer på dansk den 19. november. Det her er ikke en boglancering, men snarere en bevægelse. Vil de stå der? Kvinder i rødt, med sænkede hoveder, foldede hænder? Her er de ikke. Ikke klædt ud i hvert fald. Jeg mærker alligevel, at der bliver set på mig. Kvinder kan være sådan på vagt.

En livetransmitteret samtale på **National Theatre** mellem fru selv og journalisten **Samira Ahmed** vises til det spændte publikum, simultant bænket i 1400 biografer verden over. Stemningen er andagtsfuld med spredt latter. Efter et klip fra en dokumentarfilm om Atwood, går skuespilleren **Ann Dowd** ind. Den uudgrundelige, grusomme dydens vogter i serien *The Handmaid's Tale* læser op fra sin figur **Aunt Lydia's** hemmelige skrivelser, et stykke om at få en statue.

»Jeg er allerede forstenet,« plirrer Dowd mod publikum. Atwood har skrevet en af de ondeste dystopier nogensinde, men humoren sniger sig ofte ind. Latter er måske vores eneste våben.

Så kommer den lille, 79-årige kvinde med de grå krøller ind på scenen med sin interviewer. Atwood ligner en vis, godhjertet heks. Skarp og skælmsk i blikket, et let overbærende nasalt tonefald, der næsten skygger for de mange syrlige sidebemærkninger. Salen klukker ofte. Men ikke længe, for ingen vil gå glip af et eneste guldorn. Atwood kommer forbi **Cromwell**, den evige kamp om magten, om at kravle fra smudset op til en position, hvor man bestemmer over andre. **Aunt Lydia** var engang dommer i familieret, hvilket ikke bør overraske nogen.

»Hun er jo ret fordømmende,« som Atwood siger. Latter. Der er purister og opportuniste i ethvert regime, i Gilead, i Sovjetunionen. Er man for rettroende, går det kun én godt til et vist punkt, så bliver man elimineret, fordi andre vinder ved det.

Sally Hawkins og **Lily James** læser to uddrag op, Ann Dowd kommer tilbage. Aunt Lydia sender de to yngre skuespillere et langt, isende blik, der trækker en trodsig fnisen fra os alle.

Margaret Atwood er begejstret for kvinder, der protesterer i rødt. Hun ville ønske, de ikke behøvede, men når nu **Donald Trump**, **Jeff Epstein** og **Brett Kavanaugh** findes, og når vi lever i en verden med **Alabamas** abortlove, IS og alt det, så må man sige fra i rødt. Atwood ser også en sammenhæng mellem religiøs konservatisme, miljøkatastrofer og misogyni. Hvorfor?

»Fordi den er der,« er det spidse svar. Når miljøet lider, er der mindre mad, mere ulighed og krig. »Krig er altid gået ud over kvinder og børn,« siger hun. Magt korrupperer, verden kan være ond, men vi kan ikke tillade os at give op. Der er trods alt grund til optimisme. Margaret Atwood sætter sin lid til de unge, tror på, at retfærdighed og lighed vil komme. Det slutter, vi klapper, jeg glatter mit turkisgrønne skørt. En velsignet aften.